

HISTÓRIA – POMOCNÉ VEDY HISTORICKÉ

Zameranie	ŽIACI 5. – 9. ROČNÍKA ZÁKLADNÝCH ŠKÔL
Téma Anotácia	POMOCNÉ VEDY HISTORICKÉ Prečo a ako sa skúma história v praxi Ktoré pomocné historické vedy v praxi využívame HERALDIKA Heraldika od slova herold Ako a pre koho sa tvorili a tvoria erby Práca s tvorbou erbov šľachtických rodov z humenského panstva SGRAFISTIKA Bez pečate to nešlo
Zameranie	ŠTUDENTI STREDNÝCH ŠKÔL
Téma Anotácia	POMOCNÉ VEDY HISTORICKÉ Prečo a ako sa skúma história v praxi Pomocné vedy historické a ich použitie v praxi PALEOGRAFIA Čo všetko sa skrýva v starých listinách? Ako čítať staré listiny SGRAFISTIKA Bez pečate to nešlo HERALDIKA Heraldika od slova herold Ako sa tvorili a tvoria erby GENEALÓGIA Kto s kým je príbuzný ? NUMIZMATIKA Mince ako historický prameň
Kontakt	Mgr. Denisa Bandurčinová historik@muzeumhumenne.sk regionálnyhistorik@muzeumhumenne.sk 057 775 2240

ČOMU SA VENUJE HERALDIKA?

Autor: Mgr. Denisa Bandurčinová
Vihorlatské múzeum v Humennom

HEROLD

- pojem *heraldika* je odvodený od slova **herold**
- herold bol v období stredoveku významným úradníkom, ktorý ako jediný ovládal heraldické umenie, vytváral *erby* a evidoval ich
- okrem toho súčasne tlmočil posolstvá, vyhlasoval právne rozhodnutia a správy a organizoval rôzne turnaje a ceremoniály

rôzne podobizne heroldov, 14. – 17. st.

ČO JE TEDA HERALDIKA?

- heraldika je jednou z *pomocných historických vied*
- v súčasnosti je to súhrnný názov pre:
 - heraldickú náuku**- súbor pravidiel pri tvorbe a popisovaní erbov
 - heraldické umenie**- schopnosť vytvoriť obsahovo výstižný, jednoduchý a umelecky pôsobivý erb

erb mesta Humenné

ERB

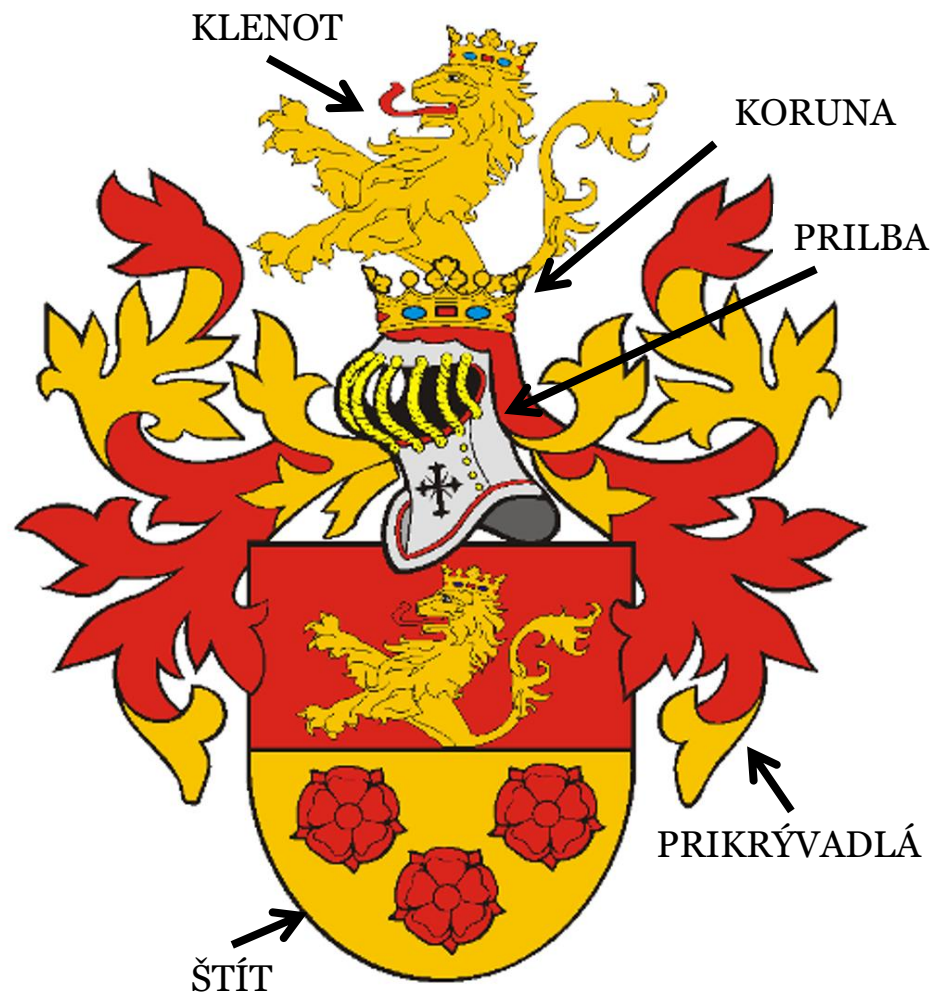
... je trvalé farebné vyobrazenie na štíte, ktoré je vytvorené podľa presne určených *heraldických pravidiel*

... slúži na rozpoznanie nositeľa, ktorým môže byť *fyzická alebo právnická osoba*

- **k erbom fyzických osôb** patria erby **šľachtických** a **nešľachtických rodov** a **cirkevných hodnostárov**
- **k erbom právnických osôb** zasa patria erby **štátov, žúp, miest** či **obcí**

AKO VYZERÁ TYPICKÝ ŠLACHTICKÝ ERB?

- najdôležitejšou súčasťou erbu je **štít**
- na ňom je spravidla postavená **prilba**, na ktorej je **koruna** alebo **točenica**
- z koruny alebo točenice vyrastá **klenot** a spod nich nadol splývajú **prikrývadlá**

HERALDICKÝ ŠTÍT

- súčasťou každého štítu sú **erbové figúry** a **erbové tinktúry**

Aký je v nich rozdiel? 😊

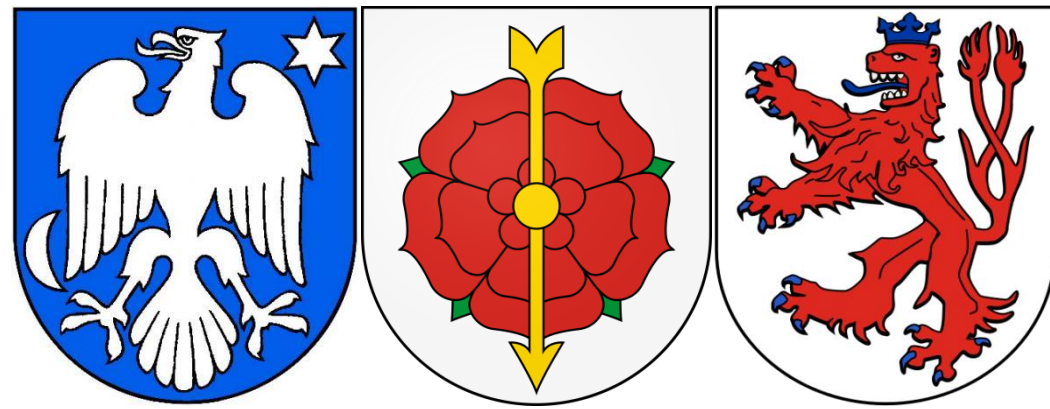
ERBOVÉ FIGÚRY

- sú všetky *znamenia/obrazy* v štíte
- delíme ich na **heroldské** – vytvorené geometrickým delením plochy štítu, **heraldické** – sem patria ľubovoľné predmety, zvieratá, ľudské postavy, rastliny, stavby či bájne tvory a na **samostatnú skupinu krížov**

hlavné heroldské figúry

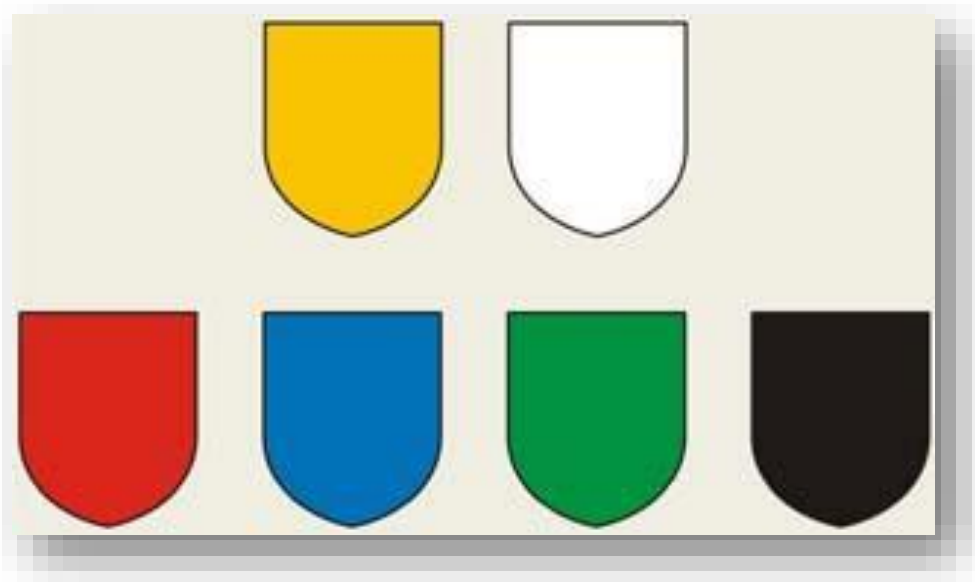

niektoré heraldické figúry

ERBOVÉ TINKTÚRY

- sú všetky *farby* v štíte
- delíme ich na **erbové farby**, ku ktorým patria predovšetkým **červená, modrá, zelená a čierna** a **erbové kovy**, ku ktorým patria **zlato** (vyobrazené žltou farbou) a **striebro** (vyobrazené bielou farbou)

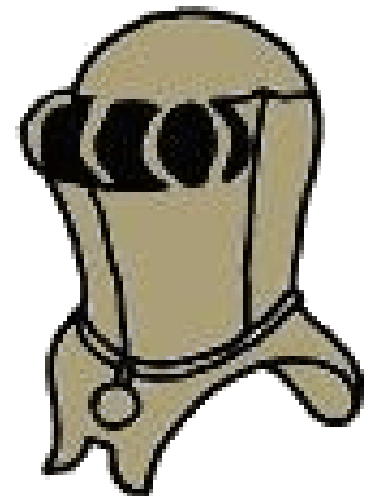
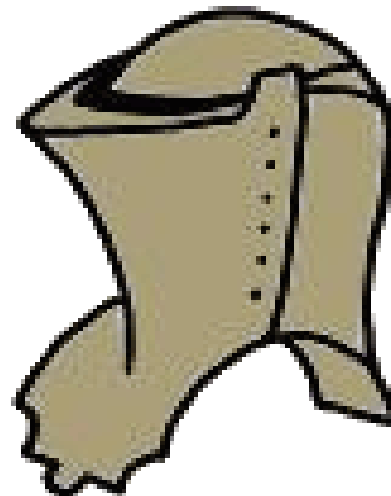
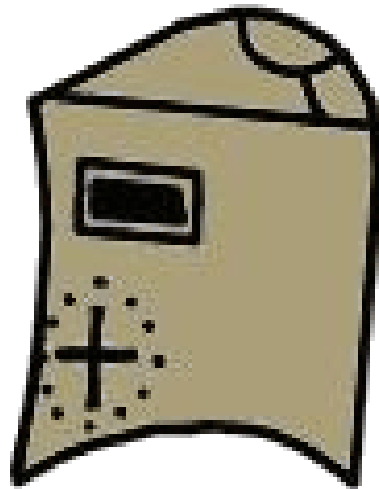
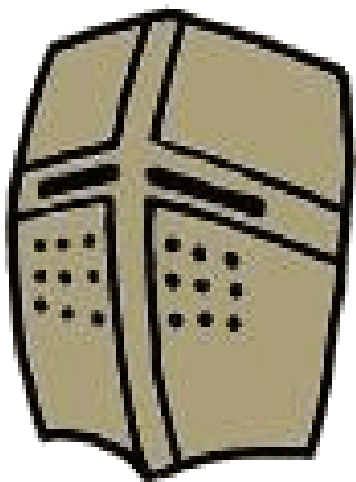

O tom ste asi nevedeli ...

*... slovný popis erbu
sa v odbornej praxi
nazýva **BLAZÓN***

PRILBA

- heraldická prilba je vždy len taká, ktorá zakryje celú hlavu
- za najstarší typ možno považovať „hrncovú“ prilbu (12. - 13. st.)
 - tú vystriedala „vedierková“ prilba (14. st.)
 - neskôr v 15. st. sa objavila „uzavretá turnajová“ prilba
- pričom od 16. st. bola zasa obľúbená „otvorená turnajová“ prilba

TOČENICA ALEBO KORUNA

- točenica predstavuje skrútené konce prikrývadiel, ktoré sa kládli na vrchol prilby na miesto, kde sa k prilbe pripájal klenot
- podľa vzoru panovníka si však množstvo ľudí kládlo pod klenot korunku

PRIKRÝVADLÁ

- sú kusy textilu vo farbách štítu, ktoré bývali pripevnené na temeno prilby, pričom ju mali chrániť pred slnečnými lúčmi
 - z vnútornej strany boli zlaté alebo strieborné
- na najstarších vyobrazeniach erbov chýbali, ale neskôr sa stali ich neoddeliteľnou súčasťou

KLENOT

- pribudol k prilbe v 13. storočí a umožňoval rozpoznanie rytiera už nielen podľa erbu
- veľmi obľúbenými sa stali najmä na turnajoch, kde sa organizovali aj prehliadky prilieb a klenotov

AKO VYZERÁ TYPICKÝ OBECNÝ ERB?

- skladá sa **len zo štítu** – na rozdiel od šľachtického erbu teda neobsahuje prilbu, točenicu či korunu, prikrývadlá a klenot
 - v súčasnosti má svoj vlastný erb každá *obec* a *mesto* v SR
- najbežnejšie sú **zamestnanecké, poľnohospodárske, prírodné** či **zvieracie** erbové figúry, v erboch však možno nájsť aj množstvo *nezvyčajných* motívov

Poznáte erb svojej obce/mesta? 😊

palma v erbe Fiľakova

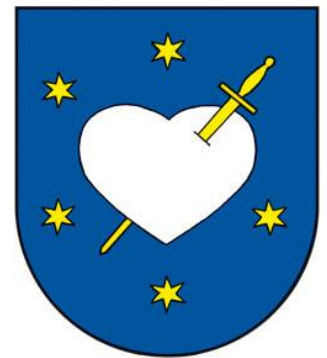
hovoriaci prvok v erbe Mysliny

hrad v erbe Jasenova

srdce v erbe Bijacoviec

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ !

PS: Ak ste si prezentáciu prešli pozorne, určite zvládnete správne vyplniť priložený pracovný list. 😊

Heraldika – pracovný list pre ZŠ

vypracovala: Mgr. Denisa Bandurčinová

bandurcinovad@gmail.com

1. Čomu sa venuje heraldika?

.....

.....

2. Aké ďalšie pomocné historické vedy poznáš?

.....

.....

3. Pomenuj časti šľachtického erbu.

Vyfarbi ho podľa vlastnej fantázie.

- 1)
- 2)
- 3)
- 4)
- 5)

4. Slovný popis erbu nazývame:

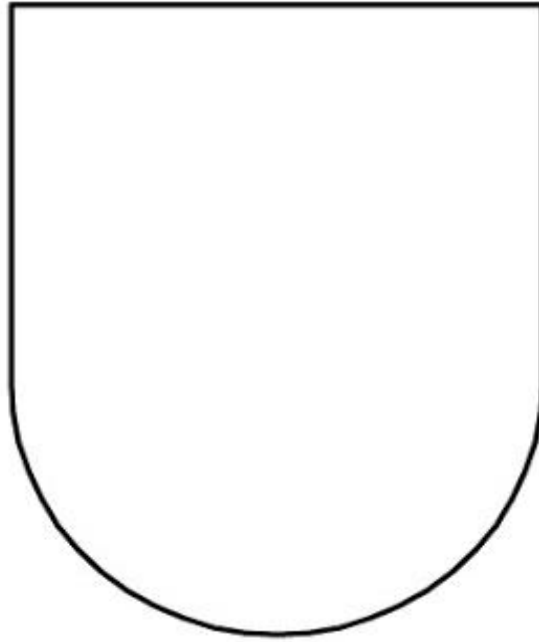
- a) blazón
- b) štít
- c) točenica
- d) glazúra

5. Vyber nesprávnu možnosť:

- a) Medzi heraldické figúry patria heraldické a samostatná skupina krížov.
- b) Heraldické tinktúry sú červená, zelená, čierna, modrá a striebro so zlatom.
- c) Erb je trvalé, farebné znamenie na štíte.
- d) Pojem heraldika pochádza od slova herold.

6. Vytvor si vlastný erb svojej obce/mesta.

Nezabudni, že erb by mal byť jednoduchý a výstižný. Maj na pamäti aj to, aké heraldické figúry a tinktúry sa v erbe používajú.

Zhoduje sa tvoj erb so skutočným erbom tvojej obce/mesta?

